

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΙΚΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΕΛΥΤΗΣ 2011 ΣΤΟΝ ΓΕΝΕΘΛΙΟ ΤΟΠΟ

Με τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τη γέννηση του Οδυσσέα Ελύτη, η Περιφέρεια Κρήτης, ο Δήμος Ηρακλείου και η Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών παρουσιάζουν στη γενέθλια πόλη του, το Ηράκλειο, ένα σύνθετο και πρωτότυπο αφιέρωμα στον ποιητή.

Την Τετάρτη, 29 Ιουνίου, ώρα 7.30 μ.μ., εγκαινιάζεται στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης η έκθεση Οδυσσέας Ελύτης: «ΦΡΟΝΤΙΣΕ ΝΑ ΤΥΠΩΘΕΙ ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟ».

Η έκθεση περιλαμβάνει πρωτότυπο υλικό (χειρόγραφα, σχέδια, κολάζ και φωτογραφίες) από το Αρχείο του **Δημήτρη Καλοκύρη**, ψηφιακά και πρωτότυπα έργα ζωγραφικής που φιλοτέχνησαν από κοινού με την Ελένη Καλοκύρη, βιβλία, αποκόμματα εφημερίδων κ.ά., και καταγράφει από τη μια την εργογραφία και την βιογραφία του ποιητή με παρεμβάσεις αυθεντικών ντοκουμέντων (πρώτες εκδόσεις, φωτογραφίες) ενώ περιγράφει, από την άλλη, τη σχέση του ποιητή με τον κάτοχο της συλλογής αυτής και την πορεία τους προς το τυπογραφείο.

Η έκθεση συνδυάζει το πρωτότυπο υλικό με την προηγμένη τεχνολογία, από τις ψηφιακές εκτυπώσεις μέχρι τα πολυμέσα.

Όπως όλες οι εκθέσεις του ΙΜΚ, θα αξιοποιηθεί εντατικά με εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρονται δωρεάν σε διάφορες ηλικίες κοινού, και κυρίως σε μαθητές, στη σχολική χρονιά 2011-12.

Η έκθεση εγκαινιάζεται την Τετάρτη 29 Ιουνίου 2011 και θα διαρκέσει μέχρι το Σάββατο 2 Ιουνίου 2012.

Η συλλογή του Δημήτρη Καλοκύρη θα παραμείνει εν συνεχεία στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης με την προοπτική να χρησιμοποιηθεί σε μια μόνιμη έκθεση στο μέλλον.

- Ταυτόχρονα και σε συνάρτηση με τα εγκαίνια της έκθεσης, κυκλοφορεί το καλαίσθητο και ευαίσθητο **βιβλίο του Δημήτρη Καλοκύρη** με τίτλο **«Η με χρώμα ή χωρίς»**, συλλογή δοκιμίων του για τον ποιητή, έκδοση της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών. Το πρώτο δοκίμιο του βιβλίου, που γράφτηκε με αφορμή την έκθεση που παρουσιάζεται στο Ιστορικό Μουσείο, ανασυνθέτει μια διαδρομή τριάντα χρόνων φιλίας και συνεργασίας του Δημήτρη Καλοκύρη με τον Οδυσσέα Ελύτη. Τα επόμενα κεφάλαια συντίθενται από διεισδυτικές αναγνωστικές δοκιμές στην ποίηση του Ελύτη, κάποτε εικονοκλαστικές, αλλά πάντα με τη θέρμη ενός λογοτέχνη και φιλόλογου, ομότεχνου και μελετητή, που είναι ο ίδιος δοσμένος στην ποίηση. Η εικονογράφηση του βιβλίου με σπάνιες

φωτογραφίες και κοσμήματα έχει την ευρηματικότητα ενός κορυφαίου γραφικού σχεδιαστή, ιδιότητα που φέρει επίσης ο Δημήτρης Καλοκύρης.

- Στα εγκαίνια της έκθεσης συμμετέχει με κέφι η Φιλαρμονική του Δήμου Ηρακλείου, υπό τον αρχιμουσικό Λεωνίδα Τζωρτζάκη, εναλλάσσοντας τους γνωστούς σκοπούς των μελοποιήσεων του Ελύτη από τον Θεοδωράκη και τον Χατζιδάκι με κομμάτια μουσικής τζαζ.
- Το απόγευμα της Παρασκευής 1^{ης} Ιουλίου, στις 8.00 μ.μ., στον κήπο του Ιστορικού Μουσείου, η Παιδική-Νεανική Χορωδία του Δήμου Ηρακλείου, υπό τη διεύθυνση της Κατερίνας Τζαγκαράκη, θα παρουσιάσει ένα πρόγραμμα με τραγούδια των Μίκη Θεοδωράκη, Μάνου Χατζιδάκι και άλλων σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη. Την παιδική Χορωδία θα συνοδεύει στο πιάνο ο Γιώργος Καλούτσης.
- Το Νοέμβριο του 2011 θα γίνει στο Ηράκλειο επιστημονικό συνέδριο με θέμα «*Επιρροές του Ελύτη*», στο οποίο θα λάβουν μέρος οι πιο διακεκριμένοι μελετητές του. Στη διάρκεια του συνεδρίου, το Σάββατο 12 Νοεμβρίου θα δοθεί συναυλία του Γιώργου Κουρουπού στη Βασιλική του Αγίου Μάρκου, με ελεύθερη είσοδο για το κοινό. Το συνέδριο θα πλαισιωθεί επίσης από μια φωτογραφική έκθεση σε συνεργασία με το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας: ο Ελύτης φωτογραφημένος σε διάφορες φάσεις της ζωής του από τον φίλο του, σπουδαίο νεοελληνιστή καθηγητή Mario Vitti, ο οποίος θα λάβει μέρος στο συνέδριο, προσκεκλημένος στην Κρήτη από τους οργανωτές.

Σε όλη τη διάρκεια των εκδηλώσεων θα είναι αναρτημένα λάβαρα για τον εορτασμό του ποιητή σε κεντρικά σημεία της πόλης του Ηρακλείου. Στις εκδηλώσεις, αρχής γενομένης από τα εγκαίνια της έκθεσης στο Ιστορικό Μουσείο Κρήτης, ετοιμάζονται να μετάσχουν και τα μουσικά σύνολα του Δήμου Ηρακλείου. Από το φθινόπωρο θα γίνουν στο ίδιο πλαίσιο και «εκδηλώσεις δρόμου», με τον ίδιο στόχο: Τη συμμετοχή όσο γίνεται περισσότερο ανθρώπων όλων των ηλικιών, τη μέθεξη στην ποίηση και, τελικά, τη διάδοση ενός μηνύματος αισιοδοξίας.

Η Περιφέρεια Κρήτης, ο Δήμος Ηρακλείου και η Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών ενώνουν τις δυνάμεις τους για το σκοπό αυτό.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ:
Φρόντισε να τυπωθεί πανομοιότυπο
ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ
ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Οργανωτές:

Περιφέρεια Κρήτης,

Δήμος Ηρακλείου, και

Εταιρία Κρητικών Ιστορικών Μελετών

Περιγραφή:

Η έκθεση αναπτύσσεται στις δύο αίθουσες περιοδικών εκθέσεων και τον ενδιάμεσο χώρο με την τοιχογραφημένη κόγχη (από τον Άγιο Γεώργιο στο Αμάρι Ρεθύμνου, 1240, σε μόνιμη έκθεση στο Ι.Μ.Κ.)

Η **εισαγωγή** στην έκθεση, καταλαμβάνει τμήμα του διαδρόμου προς τις αίθουσες περιοδικών εκθέσεων. Σε μεγάλη εκτύπωση, φωτογραφίες, χειρόγραφα κ.ά. που θα αφορούν τη σχέση του Ελύτη με την Κρήτη και ειδικότερα με το Ηράκλειο: Το κτήριο «Αθηνά», όπου στεγαζόταν η σαπυνοποιία του πατέρα του, μαρτυρίες και ντοκουμέντα από την ολιγοετή παραμονή τους στην Κρήτη κ.ά. Σε ένθετη προθήκη, φωτογραφίες και διαφημιστικές καταχωρίσεις της εποχής, σαπούνια και παραστατικά του εργοστασίου του (πατρός) Αλεπουδέλη.

Στη **μικρή αίθουσα** των περιοδικών εκθέσεων, ακολουθούμε το νήμα μιας ζώνης εκτυπώσεων ύψους ενός μέτρου που ρέει περιμετρικά σε όλη την αίθουσα. Στις εκτυπώσεις αναπτύσσεται ένα διπλό χρονολόγιο των ετών 1911-1996, που ορίζουν τη ζωή του ποιητή: Πάνω, τα στοιχεία της προσωπικής του βιογραφίας. Κάτω, ενδεικτικά σύγχρονα γεγονότα από τον ελληνικό και διεθνή περίγυρο. Μπροστά στις ζώνες εκτύπωσης, σε μικρή απόσταση από τον τοίχο, τρέχουν τέσσερα ζεύγη από παράλληλες ντίζες από τις οποίες εξαρτώνται (στερεωμένες με σπιράλ) φωτογραφίες με ιδιόγραφες από τον ποιητή λεζάντες. Μεταξύ των εκθεμάτων, το «Σχεδιάγραμμα της δομής του Άξιον Εστί» από τον Δημήτρη Καλοκύρη (μυλιμετρέ χαρτί, που ξεδιπλώνεται σε μήκος επτά μέτρων), τα αυθεντικά τέλεξ του πρακτορείου Ρόιτερς με την αναγγελία της βράβευσης του με το Νομπέλ και ενυπόγραφες πρώτες εκδόσεις.

Στην **Κόγχη της «Αποκάλυψης»**: Εννέα πρωτότυπες υδατογραφίες του Ελύτη από την *Αποκάλυψη* του Ιωάννη, ένα άγνωστο ως σήμερα πρωτότυπο κολλάζ και, σε μικρή προθήκη, το πλήρες δακτυλόγραφο της μετάφρασης με τις ιδιόγραφες διορθώσεις, αυτόγραφα προσχέδια εξωφύλλου, φωτογραφίες του ποιητή στην Πάτμο. και το βιβλίο από το οποίο μετέφρασε το έργο μαζί με την τελική έκδοση. Στο κέντρο της κόγχης, μια οθόνη αφής υπό τύπον αναλογίου επιτρέπει στον επισκέπτη να «ξεφυλλίζει» ολόκληρο το πολυσέλιδο δακτυλόγραφο. Ο χώρος αυτός είναι γενικά υποφωτισμένος και υποβλητικός.

Στη **μεγάλη αίθουσα** των περιοδικών εκθέσεων, η αίσθηση είναι ανάλαφρη και φωτεινή και το κεντρικό θέμα είναι το δοκίμιο που καταλήγει στο τυπωμένο βιβλίο.

Μέσα στην αίθουσα, σχηματίζονται ορθογώνιες «νησίδες» από προθήκες και ο χώρος τέμνεται από διαγώνιες ανισούψεις αμφίπλευρες εκτυπώσεις. Στις προθήκες, σε συνδυασμό με τις ελεύθερες στο χώρο εκτυπώσεις, περιλαμβάνονται οι ενότητες:

- *Villa Natacha*: Ενυπόγραφο δακτυλόγραφο με οδηγίες για την έκδοση, το σπάνιο περιοδικό *Verve* του Τεριάντ –τεύχος Matisse, 1948–, η τελική συλλεκτική έκδοση του βιβλίου (111 αντίτυπα) με ιδιόχειρη αφιέρωση του υπ’ αριθμ. 26 αντιτύπου, ο φάκελος αποστολής, επιστολές του Ελύτη κ.ά.
- «Θάνατος και ανάστασις του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου»: Τελικό δακτυλόγραφο του ποιήματος, επιστολή του Ελύτη που αφορά το συγκεκριμένο ποίημα και την «Ποδηλάτισσα», τεύχος του περιοδικού «Τραμ» με την πρώτη δημοσίευση του ποιήματος.
- «Η Ποδηλάτισσα»: Χειρόγραφο του ποιήματος, παραχώρηση άδειας εικονογράφησης, προμακέτες και τελική έκδοση, δύο πρωτότυποι και επτά ψηφιακοί πίνακες της Ελένης και του Δημήτρη Καλοκύρη.
- Η «Μέθοδος του άρα»: Δακτυλόγραφο δοκίμιο του 1976 (19 σελ.) με διορθώσεις και ποικίλες χειρόγραφες σημειώσεις του Ελύτη που αφορούν στο αφιέρωμα του περιοδικού *Χάρτης*.
- *Ημερολόγιο ενός αθέατου Απριλίου*: Δακτυλόγραφο (55 σελίδες) με χειρόγραφες διορθώσεις, εξώφυλλο ελληνικής, αγγλικής και ισπανικής έκδοσης.
- *Αναφορά στον Ανδρέα Εμπειρικό*: Αυτόγραφο πορτρέτο με μολύβι του Εμπειρικού από τον Ελύτη και υλικό της έκδοσης.
- *Ψ ο τυπογράφος* («Ο Ελύτης για παιδιά και ερωτευμένους»): Επτά μεγάλες έγχρωμες ψηφιακές εικόνες της Ελένης και του Δημήτρη Καλοκύρη για το ομώνυμο βιβλίο του Ευγένιου Αρανίτση.
- «Επτά μέρες από την αιωνιότητα»: Ψηφιακές και πρωτότυπες εικόνες της Ελένης Καλοκύρη από το ποίημα του Ελύτη.

Επίσης, εκτίθενται δύο πρωτότυπα κολάζ του Ελύτη και (σε ειδική προθήκη) πέντε εικονογραφημένα (από τον ίδιο) χειρόγρατά του. Στον ίδιο χώρο, εκτίθεται το έργο της Ελένης Καλοκύρη «Σαν τρελή ροδιά» (λάδι σε χαρτόνι, 70 X 70 εκ.) που έγινε ειδικά για την έκθεση αυτή.

Ολόκληρος ο βόρειος τοίχος της αίθουσας αυτής καταλαμβάνεται από συγχρονισμένη προβολή του «Φανταστικού Μουσείου» του Ελύτη (σειρά έργων των Seurat, Matisse, Picasso, Klee, Chagall, Dali, de Chirico, Mondrian, Rothko κ.α. που περιλαμβάνει ο Ελύτης στο *Εν Λευκώ* σαν μια ιδεώδη προσωπική πινακοθήκη, σε συνδυασμό με σύμβολα από το *Σηματολόγιο* που σχεδίασε ο ίδιος). Απέναντι, στο νότιο τοίχο της αίθουσας προβάλλεται διαρκώς σε πραγματικό χρόνο εικόνα του Κρητικού (Αιγαίου) Πελάγους, *μπλε πάνω σε μπλε*, με ακριβείς γεωγραφικές συντεταγμένες.

Βασικοί συντελεστές της έκθεσης:

Δημήτρης Καλοκύρης, επιμέλεια

Αριάδνη Καλοκύρη, αρχιτεκτονικός σχεδιασμός

Αλέξης Καλοκαιρινός, διοίκηση έργου